

LAGRÅDET

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2015-05-07

Närvarande: F.d. justitieråden Severin Blomstrand och Annika Brickman samt justitierådet Johnny Herre.

Förändrade villkor för affärsverkscheferna

Riksdagens finansutskott har den 28 april 2015 beslutat inhämta Lagrådets yttrande över lagförslaget i proposition 2014/15:78 Förändrade villkor för affärsverkscheferna, dvs. förslaget till lag om ändring i 33 § lagen (1994:260) om offentlig anställning.

Förslaget har inför Lagrådet föredragits av kanslirådet Johan Ndure och departementsrådet Ulla Gustavsson, båda från Finansdepartementet. Närvarande vid föredragningen har från riksdagens finansutskott varit föredraganden Elisabeth Johansson och kanslichefen Mikael Åsell.

Förslaget föranleder följande yttrande av Lagrådet:

33 §

I författningskommentaren anges att ändringarna innebär att det inte längre kommer att vara möjligt att skilja chefen för ett affärsverk från anställningen. Av 32 § andra stycket framgår att föreskrifterna om avskedande i lagen (1982:80) om anställningsskydd gäller även för en arbetstagare i verksledande eller därmed jämförlig ställning som är anställd för begränsad tid. Regeln gäller för alla chefer för förvaltningsmyndigheter, d.v.s. alla de chefer som träffas av 33 § andra stycket. Det kommer alltså med den föreslagna regleringen i 33 § att vara möjligt att skilja också chefen för ett affärsverk från anställningen om grund för avskedande föreligger. Vid föredragningen har det upplysts att någon ändring i jämförelse med gällande rätt inte är avsedd. Det som anförs i författningskommentaren påverkar inte möjligheterna att avskeda en chef enligt vad som följer av 32 § andra stycket i lagen om offentlig anställning.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2015. Regeringen har gjort bedömningen att ändringarna i 33 § inte behöver förenas med någon övergångsbestämmelse.

Ändringarna i 33 § innebär för det första att en chef för ett statligt affärsverk som är anställd för viss tid inte längre kan skiljas från anställningen ens i fall där det är nödvändigt av hänsyn till verkets bästa. Denna ändring ger den anställde en fördel i jämförelse med nu gällande reglering. För det andra innebär förslaget emellertid att en chef för ett affärsverk får förflyttas till en annan statlig anställning som tillsätts på samma sätt. För att regeringen ska ha denna rätt krävs bara att åtgärden är påkallad av organisatoriska skäl eller att den annars är nödvändig av hänsyn till myndighetens bästa. Någon

sådan förflyttningsrätt finns inte enligt nu gällande reglering. Ändringen innebär en försämring för dessa chefer i jämförelse med nu gällande reglering. Detta väcker frågan om ändringarna i 33 § ska gälla även för de nu gällande avtalen.

Vid ändringar i lag som rör anställningsavtal får huvudregeln, i vart fall där ändringarna innebär en försämring i något avseende för den anställda, anses vara att de nya bestämmelserna inte ska tillämpas på redan gällande avtal. Sålunda anges i punkten 2 i övergångsbestämmelserna till lagen (1982:80) om anställningsskydd att den ”nya lagens bestämmelser om arbetstagare som får anses ha företagsledande eller därmed jämförlig ställning och om tidsbegränsad anställning gäller endast anställningsavtal som har ingåtts efter lagens ikraftträdande. Beträffande tidigare ingångna sådana anställningsavtal tillämpas även efter ikraftträdandet den äldre lagens bestämmelser”. I övergångsbestämmelserna till lagen (1994:260) om offentlig anställning infördes en motsvarande bestämmelse avseende konstitutorial som hade meddelats före ikraftträdandet.

Ändringarna i 33 § bör inte tillåtas inverka på gällande anställningsförhållanden. I en övergångsbestämmelse bör klargöras att ändringarna gäller endast anställningsavtal som har ingåtts efter lagens ikraftträdande.